

Uitvoeringsplan
Biodiversiteit
Gemeente Tubbergen

Januari 2020

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	3
1.1.	Conclusie en aanbeveling.....	3
1.2.	Aanleiding.....	3
1.3.	Doel	3
1.4.	Projectgebied	4
2.	Huidig uitvoeringprogramma	4
2.1.	Binnen bebouwde kom (KOG).....	4
2.2.	Maaien bermen en sloten	4
2.3.	Slootonderhoud	5
2.4.	Motie “uitstervingsgevaar bestuivende insecten”	5
2.5.	Vanuit afdeling groenbeheer	6
2.6.	Casco beleid, inpassingsplannen, erfbeplantingsplannen, KGO-projecten.....	6
3.	Integrale visie	6
4.	Kansen en ambities	7
4.1.	Berm- en slootbeheer	7
4.2.	Slootonderhoud	9
4.3.	Maaien wadi’s	10
4.4.	Burgerparticipatieprojecten.....	11
4.5.	Bijen educatie.....	11
4.6.	Groene Loper.....	11
4.7.	Klimaatadaptatie	11
4.8.	Groene schoolpleinen	11
4.9.	Natuurinclusief bouwen	11
4.10.	Landschapsdeal	11
5.	Externe partijen.....	12
6.	Communicatie	13

1. Inleiding

1.1. Conclusie en aanbeveling

Het areaal sloten en bermen binnen het gemeentelijk beheer beslaat slechts 3% van het totaal oppervlakte grondgebruik binnen de gemeentegrenzen. Als nieuwe maatregelen ter bevordering van de biodiversiteit geheel op zichzelf staan en geen onderdeel uit zullen maken van een breder plan zullen de effecten gering zijn. Maar aangezien de gemeente een voorbeeldfunctie vervuld en dit de start is om verandering teweeg te brengen is de keuze dan vooral strategisch. Externe partijen worden pas overtuigd wanneer de gemeente zelf de eerste zet geeft.

Om de effecten van alle investeringen uiteindelijk goed inzichtelijk te krijgen is monitoring van de ontwikkelingen noodzakelijk. Bij de start dient er een nulmeting uitgevoerd te worden en de actuele verscheidenheid van dier- en plantensoorten te worden onderzocht. In het vijfde uitvoeringsjaar van het nieuwe beleid kan er dezelfde meting worden verricht waarbij de resultaten zichtbaar zullen worden.

1.2. Aanleiding

De gemeenteraad van de gemeente Tubbergen heeft in een motie Biodiversiteit d.d. 17-06-2019 het college gevraagd welke maatregelen in het kader van het bevorderen van de biodiversiteit momenteel worden genomen. Daarnaast vraagt de raad een integrale visie en uitvoeringsagenda ter bevordering van de biodiversiteit.

Documenten die ten grondslag liggen aan dit rapport:

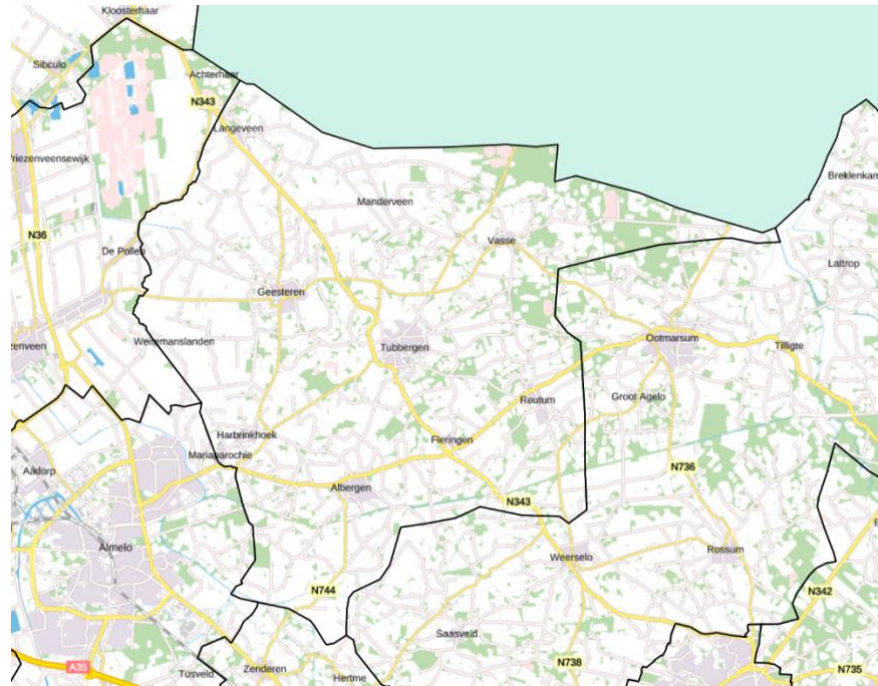
- AMENDEMENT VAN raadslid Wessels (PvdA); het voorstel tot instemming met de beleidsvoornemens van het Kwaliteitsplan Openbaar Groen Tubbergen 2020-2027 terug te leggen aan het college, met de opdracht een integrale visie en uitvoeringsagenda ter bevordering van biodiversiteit, als bedoeld in de motie 2019- Wessels/Lentferink/Plegt-1, aan het voorstel toe te voegen. d.d. 24-10-2019
- KOG Tubbergen, d.d. 18-09-2019
- Motie Biodiversiteit; Raadsvergadering 17 juni 2019
- Eindrapport onderzoek gemeente Tubbergen "Motie: Uitstervingsgevaar bestuivende insecten" d.d. 05-04-2017
- Motie Uitstervingsgevaar bestuivende insecten; Raadsvergadering 28 november 2016

1.3. Doel

Het doel van dit rapport is de aanzet geven tot een duurzaam beheer ter bevordering van de biodiversiteit. Als eerst wordt er inzicht gegeven in het huidige uitvoeringprogramma en wat daarin nu al bijdraagt aan de biodiversiteit. Inclusief de daarbij behorende visie en gewenste doelen.

Uiteindelijk worden er aanbevelingen in de vorm van kansen en ambities aangedragen. De gemeente kan daarbij keuzes maken welke koers en welke onderdelen specifieke aandacht verlangen.

1.4. Projectgebied

Figuur 1: Gemeentegrenzen gemeente Tubbergen (bron: PDOK nov-2019)

Het betreffende gebied van het plan beslaat de totale gemeente Tubbergen, gelegen in het noorden van Twente (Overijssel). De gemeente heeft een oppervlakte van 147 km², waarvan een groot gedeelte bestaat uit (hoger gelegen) zandgronden.

Dit rapport gaat dieper in op de manier van maaien van extensief gras op gemeentelijke percelen in het buitengebied. Onder extensief gras verstaan we; wegbermen, droge slootkanten en watervoerende slootkanten. Het totale areaal aan sloten en bermen binnen de gemeente beslaat ca. 3 km², dit is 2,14% van het totaal oppervlakte.

2. Huidig uitvoeringprogramma

2.1. Binnen bebouwde kom (KOG)

In het beleidsdocument KOG (Kwaliteit Openbaar Groen) wordt de biodiversiteit binnen de bebouwde kom als bijzonder aspect omschreven en wordt er dieper ingegaan op de meerwaarde van een grote biodiversiteit binnen een (woon)gebied of landschap. (8.3.5 Biodiversiteit)

In het kader van meer biodiversiteit wordt uitbreiding door de gemeente Tubbergen gestimuleerd en gefaciliteerd. Onder meer door het beschikbaar stellen van plantenzaden.

2.2. Maaien bermen en sloten

Momenteel worden de bermen (772km) in de gemeente Tubbergen beheerd door middel van het beheer: ecologisch maaien.

Het maaien gebeurt door middel van een tractor met een maaizuigcombinatie. De maaizuigcombinatie is uitgerust met een klepelarm voorzien van afzuigslang waardoor maaisel in 1 werkgang wordt geklepeld en afgevoerd.

Aan het eind van het voorjaar, vanaf begin juni, wordt de eerste meter vanaf kant verharding geklepeld en afgezogen. Dan worden ook de uitzichthoeken rondom kruisingen en rotondes geklepeld en afgezogen om de verkeersveiligheid te waarborgen. In het najaar wordt het hele profiel van de wegberm geklepeld en afgezogen. De sloten worden 1 keer in het najaar geklepeld, hiervan blijft het maaisel liggen.

Voor de onverharde wegen is het maaibeleid afwijkend. De helft van bermen wordt het ene jaar geklepeld en afgezogen, het opvolgende jaar wordt de andere helft geklepeld en afgezogen. De sloten van de onverharde wegen worden 1 keer in het najaar geklepeld, hiervan blijft het maaisel liggen.

Binnen de gemeente zijn er meerdere (straat)klootschietbanen. Op verzoek van de verenigingen worden deze banen 3 tot 4 keer per jaar geklepeld en afgezogen, de bijbehorende sloten worden 2 keer per jaar geklepeld en blijft het maaisel liggen.

Sinds 2018 worden wegbermen bij renovatiewerkzaamheden ingezaaid met bloemenmengsels. Deze bermen worden pas gemaaid als de bloemen zijn uitgebloeid. Ze worden dan geklepeld en afgezogen.

Overzicht inzet maaien bermen en sloten 2019	
Trekker met maaiarm, klepelmaaier en afzuiging	550u x 95 = € 52.250
Trekker met maaiarm en klepelmaaier	550u x 85 = € 46.750
Trekker met klepelmaaier	550u x 80 = € 44.000
Deel Vasse wordt door HOII gemaaid	€ 30.000
Afzoeken bermen en landerijen op afval	€ 20.000
Uren teamleider	100u x 100 = € 10.000
Totaal	€ 203.000,-

2.3. Slootonderhoud

Slootonderhoud bestaat uit het schoonhouden en op de juiste diepte houden van sloten zodat tijdens natte tijden het water goed afgevoerd kan worden.

In Tubbergen worden de sloten 1 keer in de 7 jaar op diepte gebracht door de slotenfrees (excavator).

Hierbij wordt de bagger en freesafval op het land gespoten, afvoer van slootmaaisel is daardoor niet nodig.

Sloten waarbij het niet mogelijk is de slotenfrees in te zetten worden door middel van een mobiele kraan uitgediept.

Bij elke dorpskern zijn er overstortsloten om overtollig regenwater op te vangen, deze worden jaarlijks opgeschoond. Daarbij voert de gemeente gedurende het hele jaar onderhoudshandelingen op sloten uit naar aanleiding van binnenkomende klachten.

Overzicht inzet slootonderhoud 2019	
Uitdiepen sloten met slotenfrees (Excavator)	€ 55.000
Korven sloten met mobiele kraan	€ 30.000
Uitdiepen (overstort)sloten met mobiele kraan	€ 30.000
Afvoer slootmaaisel naar agrariërs	€ 10.000
Afzoeken en verwerken slootmaaisel	€ 5.000
Opladen en afvoeren slootmaaisel watergangen Waterschap	€ 20.000
Totaal	€ 150.000,-

2.4. Motie “uitstervingsgevaar bestuivende insecten”

Naar aanleiding van de motie “uitstervingsgevaar bestuivende insecten” is een onderzoek en rapport naar biodiversiteit in Tubbergen opgesteld, d.d. 05-04-2017. In het rapport zijn aanleg- en onderhoudsmaatregelen ter bevordering van de biodiversiteit omschreven.

De aanlegmaatregelen bestaan uit de aanplant van drachtbomen (28 stuks) en het omvormen van gras naar bloemstroken (ca. 13.000m²). Inmiddels is hiervan al een groot deel uitgevoerd. De resterende werkzaamheden zullen in 2020 uitgevoerd gaan worden.

De onderhoudsmaatregelen bestaan uit het duurzaam onderhouden van de bloemstroken. Het gaat om het klassiek maai-beheer; maaien, laten liggen en daarna afharken en afvoeren. Hierdoor is de flora in staat om zaden te verspreiden zodat ze het jaar erop weer terug zullen komen. Om vergrassing van de zode te voorkomen zullen de bloemstroken ook regelmatig bijgezaaid worden.

Er is eenmalig 10.000 euro en jaarlijks 3000 euro beschikbaar gesteld voor de uitvoering hiervan.

De betrokken vereniging “Natuur en Bijen Tubbergen” is al een lange tijd bezig om een geschikte locatie te zoeken voor de reeds gemaakte bijenstal. Dit betreft een viertal bijenkasten met bijenvolken. Deze geschikte locaties zijn na diverse pogingen vergeefs afgewezen. Op dit moment is er nog steeds geen geschikte locatie voor deze educatieve bijenstal.

Overzicht inzet 2018-2019	
Versterken biodiversiteit n.a.v. motie, aanleg	€ 3.170
Versterken biodiversiteit n.a.v. motie, onderhoud	€ 6.000
Totaal	€ 9.170,-

2.5. Vanuit afdeling groenbeheer

De groenbeheerders van Noaberkracht passen de uitvoering van het groenwerkzaamheden aan op de wens naar meer biodiversiteit in de gemeente Tubbergen. Voor het inzaaien van bermen bij wegonderhoud wordt er in plaats van bermengraszaadmengsels momenteel gekozen voor EPR-zaadmengsel. De zogenoemde Eikenprocessierups mengsels zijn kruidenmengsels die de natuurlijke vijanden van de Eikenprocessierups aantrekken. De kruiden zorgen voor de mogelijkheid van ei-afzet, voedsel en bescherming voor een tal van insecten. In 2019 is er als proef aan de Stroveldsweg 1,5 kilometer, beide zijden van de weg, ingezaaid met EPR-mengsel.

Bij de aanplant en renovatie van groene elementen in de gemeente wordt er ook gekeken naar de toekomstige waardes met betrekking tot biodiversiteit. Bij het bepalen van het sortiment wordt er zoveel mogelijk gekozen voor drachtbomen en voor planten en heesters die aantrekkelijk zijn voor insecten.

In 2019 is de rotonde op de Reutumerweg te Tubbergen omgevormd. De huidige beplanting is vervangen voor vaste planten; drachtplanten met verschillende bloeitijden om insecten het hele seizoen te voorzien van nectar.

Overzicht 2019
Inzaaien wegbermen Stroveldsweg met EPRmengsel
Omvorming beplanting rotonde Reutumerweg naar bij-vriendelijke beplanting

2.6. Casco beleid, inpassingsplannen, erfbeplantingsplannen, KGO-projecten

Sinds 2012 hanteert de gemeente Tubbergen bij aanvragen van aanpassingen aan landschappelijke elementen het Cascobeleid als leidraad. Het Cascobeleid heeft als doel om de kwaliteit van het landschap, voornamelijk in het buitengebied, te behouden, ook als er ontwikkelingen plaatsvinden als schaalvergroting van de landbouw. De Cascobenadering wordt gebruikt als toetsingskader bij vraagstukken als inpassingsplannen en erfbeplantingsplannen. Het gebruik resulteert in de toepassing van gebiedseigen inheemse soorten, (ecologische) verbindingen in het landschap en herstel van singels.

Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving

Bij een bepaalde norm van waardevermeerdering van het eigendom is men verplicht een deel hiervan terug te investeren in de ruimtelijke kwaliteit op eigen terrein of in de omgeving. Indien dit niet lukt dient het geld in een groenfonds worden geïnvesteerd, bijvoorbeeld de provinciale regeling Groene en Blauwe Diensten. Dit alles omschrijft de KGO; Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving.

3. Integrale visie

De gemeente Tubbergen zal zich inzetten om de kwaliteit en de omvang van biodiversiteit te vergroten. Er dient geïnvesteerd te worden in natuurrijke en bloemrijke plekken waardoor de flora en fauna zich weer kan ontwikkelen. Een grote diversiteit aan insecten en vlinders is noodzakelijk voor een goede balans en evenwicht in de natuur. Het huidige grondgebruik, evalueren van beheermethodieken en goede monitoring zal leiden tot nieuwe inzichten en nieuwe invullingen waardoor de biodiversiteit toeneemt.

De samenwerking met externe partijen en grondeigenaren is onmiskenbaar bij bovengenoemde doelstellingen, samen kunnen er verbindingen worden gelegd en op grotere schaal doelen worden behaald. Door het betrekken van jeugd en onderwijs is de kwaliteit van de biodiversiteit ook in de toekomst gewaarborgd.

4. Kansen en ambities

4.1. Berm- en slootbeheer

Bermen maaien kan op diverse manieren worden uitgevoerd. De meest economisch voordelige methode is het klepelen van de berm en het daarbij laten liggen van het maaisel. Ecologisch gezien de beste methode is het klassiek maaien ofwel het ouderwets hooien; bermen worden gemaaid, maaisel blijft enkele dagen liggen en wordt daarna verzameld en afgevoerd.

Het huidige maaibeleid (ecologisch maaien) van de gemeente draagt wel bij aan het verschrallen van de berm maar niet zozeer bij de ontwikkeling van een diversiteit aan flora en fauna. Het huidige beleid heeft als nadeel dat het gewas niet meer kan drogen en zaden minder kans krijgen om in de bodem te belanden. Ook worden veel ongewervelden opgezogen.

(Zie rapport Gemeentelijke berm en Overijssel, P. Bremer 2019)

Tabel 5.1. Vormen van beheer en hun definitie. Groen = positief, rood = negatief, oranje = deels positief voor fauna, negatief voor flora.

Vormen van beheer	Omschrijving
Ouderwets hooien	Hooi wordt in berm gedroogd, gekeerd en na enkele dagen afgevoerd.
Modern hooien	Er wordt in berm gemaaid. Maaisel blijft niet of maar kort in berm liggen om vervolgens te worden afgevoerd
Ecologisch maaien	De berm wordt gemaaid en tegelijk wordt met maai-opraap machine het maaisel opgezogen naar aanhangert.
Beweiden	De berm vormt onderdeel van grotere beheereenheid en wordt beweid door runderen, paarden en/of schapen.
Maaien	De berm wordt gemaaid en het maaisel blijft in de berm liggen. Er wordt vanuit gegaan dat het maaisel verrot en overgroeit wordt door gras en kruiden
Klepelen	De berm wordt geklepeld. Dat wil zeggen dat het gewas kapot wordt geslagen en dan blijft liggen. Er wordt vanuit gegaan dat het maaisel verrot en overgroeit wordt door gras en kruiden
Niets doen	In de berm vindt geen enkel beheer meer plaats.

Figuur 2 Vormen van beheer (bron: rapport gemeentelijke berm en Overijssel)

Modern hooien

Het is vanuit de arbeidsinzet en kostenoverweging helaas niet haalbaar om van het huidige ecologische maaien over te stappen op het ouderwetse hooien. Een tussenweg hierin is om een gedeelte van de berm modern te hooien. Met name de bredere berm bieden de meeste kansen op het gebied van biodiversiteit. Bij modern hooien wordt er in de berm gemaaid met cyclomaaier of maaibalk. Het maaisel blijft minstens 1 of 2 dagen liggen bij droog weer om vervolgens te worden afgevoerd voor gebruik. Het laten liggen heeft vooral tot doel om het maaisel iets te laten drogen. Dat betekent dat er minder biomassa is om af te voeren. Doordat het even blijft liggen krijgen insecten een kans om te overleven, zoals bijvoorbeeld rupsen van een aantal soorten dagvlinders.

(Zie rapport Gemeentelijke berm en Overijssel, P. Bremer 2019)

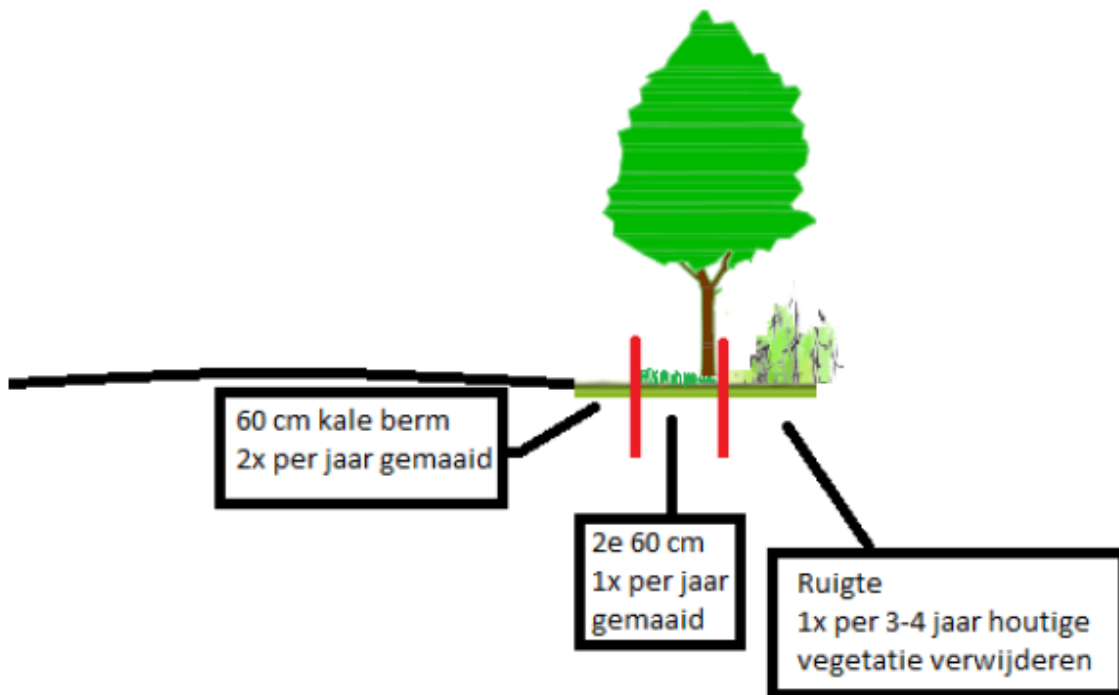
De aanbeveling hierin is om het modern hooien op de meest gunstige plekken door te gaan voeren. Door een klein gedeelte van de berm hiervoor aan te merken blijft de uitvoering beheersbaar en kunnen de effecten goed worden waargenomen. Aangezien de gemeente niet beschikt over het juiste materieel is het verstandig om de werkzaamheden in eerste instantie uit te laten voeren door een loonwerker of aannemer. Hierdoor hoeven er nog geen dure investeringen te worden gedaan.

Ecologisch maaien

De overige wegbermen kunnen beheerd blijven worden door middel van het ecologisch maaien. Dit draagt immers goed bij aan het verschrallen van de wegbermen waardoor de bodem geschikter wordt voor bloeiende kruiden en grassen. Door blijvend te verschrallen zal er op langer termijn het maaisel per maaibeurt minder worden. Uiteindelijk hoeft er in het gunstigste geval niet 2 keer gemaaid te worden maar kan er met 1 keer maaien worden volstaan.

In plaats van de 1^e beurt 1 meter te maaien en de 2^e de rest van de berm kan er beter gekozen worden voor het maaibeleid zoals ze in Oost Gelre toepassen. De 1^e maaibeurt 60cm van de wegberm, de 2^e maaibeurt de

120cm vanaf kant weg. Zo kan er 120cm vanaf zijkant weg een ruigte ontstaan waarbij de flora en fauna zich kan ontwikkelen. Deze laatste zone dient dan 1 keer per 3 a 4 jaar te worden afgezet. Dit zal verhoudingsgewijs duurder uitvallen omdat houtige gewassen de kans tot ontwikkeling hebben gekregen.

Figuur 3: Maaibeleid gemeente Oost-Gelre

Slootbeheer

Het huidige klepelbeheer dient gewijzigd te worden in het ecologisch maaien (maaien en afzuigen). Bij het huidige klepelen gaat het alleen om het maaien. Het maaisel blijft liggen. Bij droogte ontstaat dan een laag hooi die alles verstikt, bij nat weer een rottende laag die uiteindelijk door gras en kruiden overgroeid wordt. Deze vorm van beheer heeft een eutrofiërend effect.

Door te kiezen voor het ecologisch maaien zullen de sloten schraler worden. Het afvoeren van het maaisel zal kostenverhogend lijken, maar zal bij het slootonderhoud voor kostenverlaging zorgen. Het relatief dure uitdiepen en korven van de sloten zal minder vaak en minder bewerkelijk zijn dan dat het nu is doordat er geen organisch stof meer in sloten achterblijft.

Overzicht inzet maaien bermen en sloten		
	2019	Ideaalplaatje vanuit voorbeeldfunctie
Trekker met maaïarm, klepelmaaier en afzuiging	550u x 95,00 = € 52.250	1650u x 100 = € 165.000
Trekker met maaïarm en klepelmaaier	550u x 85 = € 46.750	Niet van toepassing
Trekker met klepelmaaier	550u x 80 = € 44.000	Niet van toepassing
Trekker met cyclomaaier		120u x 80 = € 9.600
Trekker met opraapwagen		120u x 80 = € 9.600
Deel Vasse wordt door HOLL gemaaid	€ 30.000	€ 40.000 (verschraling)
Afzoeken bermen en landerijen op afval	€ 20.000	€ 20.000
Ploeg voor afmaaien ruigtes (2 man met zaag en trekker+versnipperaar)		120u x 250 = € 30.000
Uren teamleider	100u x 100 = € 10.000	200u x 100 = € 20.000
Totaal	€ 203.000,-	€ 294.200,-

Stappenplan

Om het huidige maaibeleid goed en geleidelijk om te vormen naar het hoogst haalbare met betrekking tot biodiversiteit is het raadzaam om dit in proces in stappen uit te voeren.

Stappenplan		
	Maatregelen	Begroting
2019	Uitvoering conform hoofdstuk 2.2	€ 203.000
2020	<ul style="list-style-type: none">Nieuwe maaibeleid, achterste zones laten staanMonitoring flora&fauna in bermen en sloten (0-meting)	€ 203.000
2021	<ul style="list-style-type: none">Nieuwe maaibeleid, achterste zones laten staanKlepelwerk vervangen voor klepelen en afzuigenGrotere percelen maaien met cyclomaaier en opraapwagen	€ 245.000
2022	<ul style="list-style-type: none">Nieuwe maaibeleid, achterste zones laten staanKlepelwerk vervangen voor klepelen en afzuigenGrotere percelen maaien met cyclomaaier en opraapwagen	€ 245.000
2023	<ul style="list-style-type: none">Nieuwe maaibeleid, achterste zones laten staanKlepelwerk vervangen voor klepelen en afzuigenGrotere percelen maaien met cyclomaaier en opraapwagenRondom Vasse overgaan op verschralingPloeg voor afmaaien ruigtes (2 man met zaag en trekker+versnipperaar)	€ 294.200
2024	<ul style="list-style-type: none">Nieuwe maaibeleid, achterste zones laten staanKlepelwerk vervangen voor klepelen en afzuigenGrotere percelen maaien met cyclomaaier en opraapwagenRondom Vasse overgaan op verschralingPloeg voor afmaaien ruigtes (2 man met zaag en trekker+versnipperaar)Monitoring flora&fauna in bermen en sloten	€ 294.200

Effecten

Bij het doorvoeren van het maaibeleid zoals dit in Oost-Gelre wordt toegepast dienen de bermen over voldoende breedte te beschikken. De breedte moet dan minimaal 1,50 meter zijn om na de tweede maaironde een achterste ruigtestrook te kunnen laten staan. De meeste bermen in de gemeente zijn hiervoor niet geschikt. uit het " Eindrapport onderzoek gemeente Tubbergen" (2017) blijkt dat er slechts 26 kilometer berm hiervoor in aanmerking komt. Dit is slechts 3,3% van het totaal.

4.2. Slootonderhoud

Bij het huidige gebruik van de slotenfrees bij het slootonderhoud wordt er op rigoureuze wijze het profiel van de sloot opnieuw aangebracht. Vergelijkbaar met het klepelen wordt alle aanwezige flora en fauna weggemaaid en wordt de bovenlaag van de ondergrond weggespoten. Hiermee wordt achterliggend land verrijkt en zal de kans op verrijkende ongewenste onkruiden toenemen.

Een behoudender manier van slootonderhoud is het onderhoud met behulp van maaikorven. De bodem wordt minder erg aangetast waardoor zaden en insecten in de grond meer kans van overleven hebben. Bij het tijdelijke deponeren van vrijkomende materialen op de kant krijgen insecten kans om te overleven. Door in de uitvoering tijdens een werkgang enkele strekkende meters begroeiing te laten staan kan flora en fauna beter overwinteren. Dit zal de eerste jaren tot meer klachten leiden waardoor de contactpersonen van de gemeente zwaarder belast zullen worden.

Overzicht inzet slootonderhoud		
	2019	Ideaalplaatje vanuit voorbeeldfunctie
Uitdiepen sloten met slotenfrees (Excavator)	€ 55.000	Niet van toepassing
Korven sloten met mobiele kraan	€ 30.000	€ 55.000
Korven sloten met trekker en korf	Niet van toepassing	€ 30.000
Uitdiepen (overstort)sloten met mobiele kraan	€ 30.000	€ 30.000

Afvoer slootmaaisel naar agrariërs	€ 10.000	€ 100.000
Afzoeken en verwerken slootmaaisel	€ 5.000	€ 5.000
Opladen en afvoeren slootmaaisel watergangen Waterschap	€ 20.000	€ 20.000
Ploeg voor afmaaien ruigtes (2 man met zaag en trekker+versnipperaar)		120u x 250 = € 30.000
Totaal	€ 150.000,-	€ 270.000,-

Stappenplan

Om het huidige slootonderhoud goed en geleidelijk om te vormen naar het hoogst haalbare met betrekking tot biodiversiteit is het raadzaam om dit in proces in stappen uit te voeren.

Stappenplan		
	Maatregelen	Begroting
2019	Uitvoering conform hoofdstuk 2.3	€ 150.000
2020	<ul style="list-style-type: none"> Nieuw slootonderhoud, hoger gelegen slootzones niet meer maaien Monitoring flora&fauna in bermen en sloten (0-meting) 	€ 150.000
2021	<ul style="list-style-type: none"> Nieuw slootonderhoud, hoger gelegen slootzones niet meer maaien Helpt van het slootonderhoud maaikorven i.p.v. frezen 	€ 200.000
2022	<ul style="list-style-type: none"> Nieuw slootonderhoud, hoger gelegen slootzones niet meer maaien Driekwart van het slootonderhoud maaikorven i.p.v. frezen 	€ 225.000
2023	<ul style="list-style-type: none"> Nieuw slootonderhoud, hoger gelegen slootzones niet meer maaien Het gehele slootonderhoud maaikorven i.p.v. frezen 	€ 250.000
2024	<ul style="list-style-type: none"> Nieuw slootonderhoud, hoger gelegen slootzones niet meer maaien Het gehele slootonderhoud maaikorven i.p.v. frezen Ploeg voor afmaaien ruigtes (2 man met zaag en trekker+versnipperaar) Monitoring flora&fauna in bermen en sloten 	€ 270.000

Effecten

Zoals in 1.4 staat omschreven is het areaal sloten en bermen binnen het gemeentelijk beheer slechts 3% van het totaal oppervlakte grondgebruik binnen de gemeentegrenzen. Als de nieuwe maatregelen geheel op zichzelf staan en geen onderdeel uit zullen maken van een breder plan zullen de effecten op de biodiversiteit gering zijn. Maar aangezien de gemeente een voorbeeldfunctie vervuld en dit de start is om verandering teweeg te brengen kan het een strategische keuze zijn. Externe partijen kunnen pas overtuigd worden door als gemeente zelf de eerste zet te geven.

Om de effecten van alle investeringen uiteindelijk goed inzichtelijk te krijgen is monitoring van de ontwikkelingen noodzakelijk. Bij de start dient er een nulmeting uitgevoerd te worden en de actuele verscheidenheid van dier- en plantensoorten te worden onderzocht. In het vijfde uitvoeringsjaar van het nieuwe beleid kan er dezelfde meting worden verricht waarbij de resultaten zichtbaar zullen worden.

4.3. Maaien wadi's

In de KOG worden de wadi's in de gemeente genoemd; "de ruimte rondom de wadi's dient extensief beheerd te worden ter bevordering van de biodiversiteit."

De gemeente streeft naar een uitvoeringsplan waarbij de wadi's niet meer elke week gemaaid zullen worden maar dat ze slechts twee keer per jaar zullen worden gemaaid en afgezogen. Dit zal met behulp van een communicatieplan naar de burgers uitgerold dienen te worden. Het areaal aan wadi's in de gemeente Tubbergen beslaat momenteel 11.316 m2.

Aansluitende projecten binnen de gemeente Tubbergen;

4.4. Burgerparticipatieprojecten

De afkorting COR staat voor Contactpersoon Openbare Ruimte. Deze mensen begeleiden de uitvoering van burgerinitiatieven. Bewoners binnen de gemeente komen met wensen waarbij ze vaak de groene invulling van hun wijk willen veranderen. De gemeente ondersteunt deze wensen door medewerking te verlenen onder voorwaarde dat de biodiversiteit hiermee ook gestimuleerd wordt. Vaak kan dit al worden bereikt door te kiezen voor goede beplantingssoorten die bevorderlijk zijn voor insecten. In de gemeente Tubbergen bieden dit soort projecten volop kansen voor de binnenstedelijke biodiversiteit.

4.5. Bijen educatie

Om draagvlak voor de biodiversiteit te creëren en om kinderen kennis over bijen bij te kunnen brengen wil de gemeente ondersteuning verlenen voor de realisatie van een bijen-educatiecentrum. De bijenvereniging heeft hiervoor een projectplan geschreven. Na meerdere vruchteloze pogingen voor het vinden van een geschikte locatie is er inmiddels een nieuwe locatie op het oog. De verwachting is dat medio 2020 dit project tot uitvoering kan gaan komen.

4.6. Groene Loper

De gemeente Tubbergen heeft zich onlangs aangesloten bij De Groene Loper. De Groene Loper Overijssel is een provinciaal project om zoveel mogelijk mensen te betrekken bij natuur, landschap en biodiversiteit. Een mooie manier om dat te doen is door de vele lokale groene (buurt)-initiatieven van klein tot groot, met elkaar kennis te laten maken en beter zichtbaar te maken. Zij organiseren daarom netwerkbijeenkomsten, gezamenlijke activiteiten en stellen budget ter beschikking van groene initiatieven. Vanaf 2020 komen de eerste projecten in de gemeente ten uitvoer. Jaarlijkse financiële bijdrage van de gemeente is € 1500,00.

4.7. Klimaatadaptatie

Ten gevolge van de klimaatsverandering zal er bij het inrichten van de openbare ruimte klimaatadaptief gehandeld dienen te worden. De buitenruimte dient water- en hittebestendig ingericht en beheerd te worden. Bij het doorvoeren van betreffende maatregelen zal er ook gekeken worden naar het vergroten van de kansen van biodiversiteit. Voorbeelden hiervan zijn verlaging van de plantvakken om regenwater niet snel af te voeren maar te kunnen laten infiltreren ter plaatse waar het valt. Verhoudingsgewijs meer groen meenemen in ontwerpen; betere keuzes in sortimentsbepaling; en kwalitatief betere keuzes en afwegingen in detailleringen van de aanleg kunnen op langer termijn groot verschil maken.

4.8. Groene schoolpleinen

De gemeente Tubbergen wil graag met alle scholen in gesprek om het project Groene schoolpleinen van de provincie Overijssel onder de aandacht te brengen. Samen met de scholen wil de gemeente kijken waar de mogelijkheden liggen om schoolpleinen groener te maken en de biodiversiteit te vergroten. Ook op educatief gebied zijn er nog goede mogelijkheden om kinderen bewuster van natuur te maken. Natuur en Milieu Overijssel zoekt voor 2020 zes gemeenten in Overijssel die een actieve samenwerking willen aangaan met het Programma Groene Schoolpleinen. Op basis van inschrijving en selectie worden de gemeenten met de beste scores op het gebied van eigen inzet geselecteerd.

4.9. Natuurinclusief bouwen

Bij aanvragen rondom WABO-vergunningen, bijvoorbeeld bij nieuwbouwplannen, wijst de gemeente Tubbergen de aanvragers op de mogelijkheden rondom Natuurinclusief bouwen. Natuurinclusief bouwen is een vorm van duurzaam bouwen waarbij zodanig gebouwd en ingericht wordt dat een bouwwerk bijdraagt aan de lokale biodiversiteit en natuurwaarden.

4.10. Landschapsdeal

Met deze communicatiecampagne wil de gemeente bij de inwoners meer draagvlak te creëren voor het unieke en waardevolle landschap in Noordoost Twente en de wijze waarop we de landschapskwaliteit in de gemeente willen herstellen en behouden. Onder andere zagen is een noodzakelijke onderhoudsmaatregel om volle landschapselementen (terug) te krijgen/ te behouden.

Het beoogde effect hierbij is het creëren van besef van waarde van het unieke landschap bij inwoners en begrip voor het uitvoeren van beheer van landschapselementen en beheer werkzaamheden in N2000 terreinen (o.a. zaagwerkzaamheden).

5. Externe partijen

Het percentage grond dat beheerd wordt door de gemeente Tubbergen is slechts een fractie van het totaal grondgebruik binnen de gemeentegrenzen. Om de biodiversiteit echt een kans te kunnen geven is het dus van groot belang om de andere perceelhouders ook te overtuigen van de noodzaak. Dit kan door de samenwerking tussen de gemeente en externe partijen te vergroten en informatie en kennis uit te wisselen. Dit zal wel inspanning en bereidheid tot samenwerking vanuit alle partijen vergen.

In een eerder voorstel tot het oprichten van een platform kwam er naar voren dat er veel verschillen zijn in strategieën en inzicht, waardoor een echte samenwerkend platform niet zal gaan lukken.

Een overzicht van partijen betrokken bij Biodiversiteit;

- Vereniging Natuur & Bijen Tubbergen
- Natuur en vogelwerkgroep "De Grutto"
- Stichting Vogelwerkgroep Geesteren
- Wild Beheer Eenheid Tubbergen
- Jeugd natuurclub Vasse en omstreken
- Nederlandse Bijenhoudersvereniging
- Hoeve Springendal
- Waterschap Vechtstromen
- Staatsbosbeheer, Landschap Overijssel en Natuurmonumenten
- Agrarisch Gebiedscollectief
- LTO
- NEOL Natuur Educatie Op Locatie

Enkele voorbeelden van reeds uitgevoerde maatregelen;

- Planontwikkeling Educatief Bijengebouw
- Bollen planten
- Inzaaien stroken
- Gastlessen bij scholen
- Inzet voor weide-, akker- en erfvogels
- Gratis kruiden/bloemenzaad mengsels beschikbaar stellen
- Inplanten nieuwe houtwal
- Planten vrijstaande bomen
- Afgraven vruchtbare grond [voor heide]
- Herstel beekdal
- Wintervoedselakker
- Graanakkers met korenbloemen
- Bloemenmengsels zaaien
- Herstel en onderhoud houtwallen
- Bijenkasten plaatsen
- Niet maaien langs wegen
- Gras op meerdere plaatsen niet maaien [camping]
- Ophogen sloot camping
- Minimaal kunstmest gebruiken
- Insectenhotel plaatsen
- 7 Ha in totaal ingezaaid met bloemrijk mengsel (hele beheer gebied Vechtstromen)
- Nieuw maaibeleid wordt opgesteld, meer extensiever maaien. Gefaseerd en gedifferentieerd.
- Laat een strook gras staan langs het onderhoudspad (eerste maairondes)/ Zaai een strook in met akkerkruiden of bloemenmengsel (plek voor insecten)

- RWZI Ootmarsum: Als natuurbelevingsgebied ingericht (2019)
- Waterschap heeft zilvertificering; gebruikt geen bestrijdingsmiddelen.
- Pilot Groen Blauwe diensten: Waterschap levert subsidie aan diverse pakketten

6. Communicatie

Veranderingen in het uitvoeringsbeleid en visie van de openbare ruimte dienen op zorgvuldige wijze zowel intern als extern te worden gecommuniceerd. Hiervoor is er een communicatieplan opgesteld.

Zie: Communicatieplan -> 20191128 complan Biodiversiteit Tubbergen versie 1.0.docx

Het plan is om in 2020 voor het gehele project een centrale aftrap te organiseren waarbij alle partijen uitgenodigd zullen worden. Alle betrokkenen krijgen een moment en plaats om zichzelf te presenteren en in contact komen met de burgers. Er kan kennis en informatie worden uitgewisseld wat weer kan leiden tot nieuwe initiatieven en samenwerkingen.